



LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDIC SATIRIÓ
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

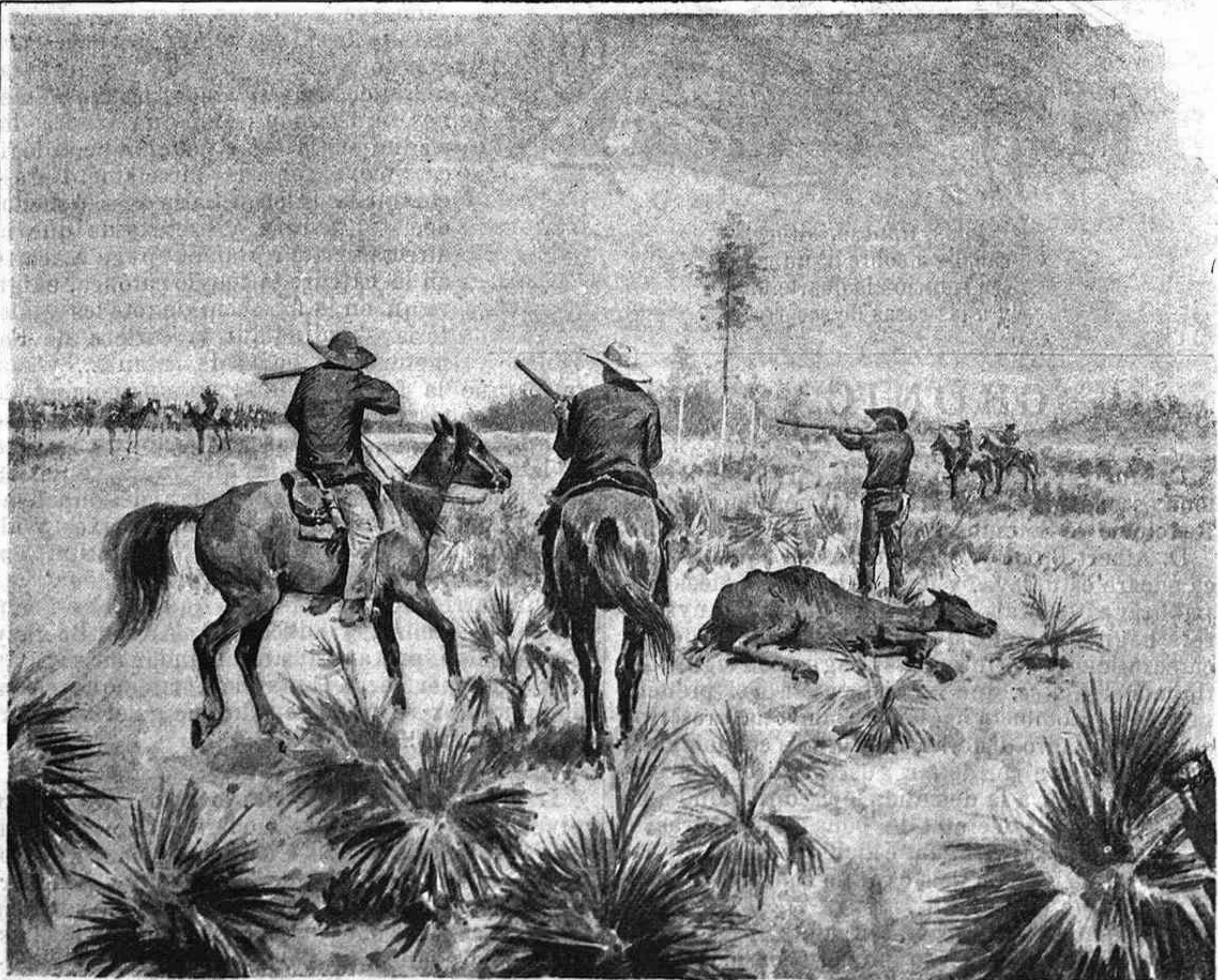
10 centims cada numero per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

LA INSURRECCIO CUBANA



Desbandada d' una partida davant de las tropas espanyolas.

GEROGLIFICH DE LA SENMANA



Pitós, trancas, atropellos,
caballs á sobre d' un corro ...
(La solució als quartelillos
y á las casas de socorro.)

CRONICA

Dilluns varem presenciar pels carrers de Barcelona escenas que recordavan los bons temps de la Revolució de Setembre.

D. Albert Bosch y Fustegueras en aquella época encare estudiava, y feya gala de sas ideas republicanas federals. De manera que si 27 anys en-rera hagués succehit que 'ls llibres de text de un catedràtich de la Universitat haguessen sigut continuats al *Indice*: que un bisbe qualsevol prenent péu de la prohibició hagués reclamat la proscripció en lo quadro d' obras, dels llibres condemnats; y que 'l govern per donar gust al bisbe, no sols hagués accedit á la demanda episcopal, sino que ademés, hagués decretat de bonas á primeras la suspensió del catedràtich, estich segur que D. Albert hauria sigut un dels caps de colla de la ruidosa protesta estudiantil.

Y á pesar de aquests antecedents, l' estudiant federal de ahir, per ser lo ministre conservador de avuy, aplicant los séus principis á conservar la *moma* á tota costa, 's fá dócil instrument del cleri-

calisme, y ab la mateixa ploma ab que vá suscriure un Real Decret acceptant en totas las sévas parts l' informe del Consell d' Estat declarant que las obras de D. Odón de Buen eran tan bonas que podían servir á son autor com á mérit en los ascensos que tingués á bé solicitar; ab la mateixa ploma —repeleixo— n' ha firmat un altre, suspenent del càrrech de Catedràtich á D. Odón, per la única culpa de haver escrit aquellas obras que havían de servirli de mérit en sos ascensos.

No se si existeix cap Congregació del *Indice* facultada per ocupar-se de semblants informalitats; pero á falta d' ella existeix encare á Espanya una conciencia pública que no sab si protestar ab indignació ó llansar una riatllada de sarcasme á la fás de tot un senyor ministre, capás de incorre en tan flagrants contradiccions.

Ni tots los bisbes del mon, aixís los de mitra, com los de barret de copa, ni 'l mateix Sant Pare de Roma tenen poder bastant per absoldre á don Albert de aquesta solemne *carnestolada*.

¡Y un home aixís es ministre de la nació espanyola!....

Mes deixemlo, que després del Carnestolitas, vé sempre la Quaresma, ó siga l' época dels dejunis.

Quan la reacció clerical que ab tals bríos s' ha iniciat logri recorre tot lo camí que 's proposa, si es que algú no li talla las alas á temps, es de creure que no 's contentará ab suspendre catedràtichs tatzats d' heretjes més ó menos injustament; sino que vindrá dia en que per la forsa mateixa de la lògica, voldrá governar directament prescindint de intermediaris mes ó menos dócils. Llaboras, á pretext de que ni directa ni indirectament pugua atacarse en la càtedra la religió catòlica, exigirá qu' en la formació de tots los ministeris s' adjudiqui la cartera de Foment á un home de sotana... y hasta

perque la forsa pública, en un moment de apuros, no fassa figa, reclamará tal volta 'l ministeri de la Guerra, per qualsevol rector trabucayre de la guerra passada ó de las que vajan venint en lo successiu. Personal apte pera desempenyar baix lo séu especial punt de vista aqueixos y altres càrrechs no ha de faltarli.... ¿No es veritat, don Jaume que *de todo hay en la viña del Señor*?

Quan arribi aquest cas—si es que arriba—l' enginyer de camins, y advocat D. Albert Bosch y Fustegueras, podrá dedicarse á ajudar missas.

¡Quín honor per la Ciutat de Tortosa que acaba de inaugurar ab lo seu retrato una galería de tortossins ilustres!....

**

L' últim acte de D. Albert lo coloca al mateix nivell de certs ministres moderats que acabaren de donar color é impuls á las reivindicacions revolucionarias, perseguint desafortadament la llibertat de la ciencia, y atropellant sense consideració als catedràtichs coneguts per sas opinions liberals.

No fereix tant á un poble al cohibirlo en determinadas aspiracions de ordre utilitari com atacant-lo en lo que té de mes digne ó sia en la noble lli-

bertat de pensar. Un cop de bastó á las camas ó als brassos que l'impossibiliti de dirigir-se á un fi determinat ó de efectuar una acció qualsevol, may es tan grave com una garrotada assestada al mitj del cap, al objecte de ferlo tornar imbécil.

¿Y qué s' han proposat mes que *idiotisar* al poble espanyol els qu' en plena era d'expansió científica que impulsa 'l progrés de totas las nacions civilisadas, pretenen tallar las alas als catedràtics que s' atenen als últims adelantos de la ciencia?

S' invoca per lograrho l'autoritat de la Iglesia, y per conseguirho s' apela á l'autoritat despótica de una Congregació de disciplina interna eclesiástica, acostumada á condemnar sense audiencia de part, y sense revestir los seus fallos ab los deguts *considerandos* que 'ls justifiquin y 'ls prestin siquiera una apariència de rahó. Y aixó, hi ha que desenganyarse: es tot punt inadmissible en las darrerías del sigle XIX.

Aixís, en lo cas present quedan condemnats los *Tractats de Geologia y de Zoologia* de Don Odón de Buén, sense que la Congregació del Indice s' haja pres la pena de senyalar los punts concrets dels mateixos que pugan estar en contradicció ab las ensenyansas de la Iglesia. Se 'ls condemna al *engros*, desde la primera á l'última ratlla. ¿Es que tota la ciencia geológica y zoológica deu estar proscria, considerantla perillosa?

Costa molt poch atissar aqueixas garrotadas de cego: costaria una mica mes dilucidar punts determinats, que poden y deuen estar subjectes á exámen y controversia, pera guanyar l'autoritat moral qu' es la única qu' en tot cas deu ser acatada. Pero la Congregació del Indice fuig de compromisos, recordant, sens dupte, las vegadas que la Ciencia ha triuñfat de las arbitrietats eclesiásticas. Que parlin, per no citar mes cassos, Galileo y Copérnich, mártirs de la seva ilustració, y que á pesar dels anatemas y persecucions de la Iglesia, han guanyat per sos descobriments lo reconeixement universal de la rahó humana.

Ni 'ls homes mes creyents dirán avuy que 'l Sol dongui la volta á la terra, porque la Biblia consigna que Jossué va parar lo curs del Sol. Y tothom que racioni haurá de reconeixer qu' es mes impossible encare parar lo curs de la Ciencia. Qui, á pretext de blasonar de fill sumís de la Iglesia, renuncia á la llibertat de pensar, comet un *suicidi intelectual*, verdader atentat contra la obra mateixa del Creador.

Pero tot induheix á creure qu' en lo cas present, no tant s' ha volgut atentar als llibres de un Catedràtic, com á la seva persona.

Expulsarlo de la Cátedra que va guanyar per rigurosa oposició: ferli pagar sas conegudas opinions lliure-pensadoras; y sobre tot disposar del cárrech que desempenya per adjudicarlo á qualsevol amich de la gent de sotana que 's presti á admetre'l: aquests y no altres son los móvils de la campanya iniciada per l'ultramontanisme.

A LA SURTIDA DEL TEATRO



Alta goma, en correcta formació.

Aqueix odi al adversari unit á la codicia de apoderarse de lo que té ben guanyat ab la seva suficiència científica clarament evidenciada, será si vostés volen molt clerical; pero no té res de cristiá.

Per aixó l'atreuiment del clericalisme y la ductilitat del ministre de Foment, que contra lo qu' esperavam, y contra 'ls drets inmanents de la potestat civil, s' ha fet instrument de aqueixas miras reprobadas, han aixecat á Barcelona una protesta enérgica y l'aixecarán demá per tot Espanya.

Nosaltres l'hém vista ab gran consol y satisfacció iniciada per la joventut escolar, esperansa de la patria, que al alsar lo lema sacrosant de la independència de la Cátedra y de la llibertat de la Ciencia, ha demostrat sentir los generosos impulsos de la iustració y de la dignitat universitaria.

A la protesta dels estudiants s' hi unirán la de totas las personas que blasonan de cultas; la de tots los que miran com un gran perill per la civilisació y per la llibertat las audacias creixents del ultramontanisme, hidrópich de influencia y de riquesas; aqueixas audacias que no vacilan en sacrificar per medi de una competencia impossible l'ensenyansa primaria y la secundaria particular convertintlas en monopoli de las congregacions religiosas, y que no contentas ab aixó pretenen completar la seva obra avassalladora invadint atropelladament las cátedras dels establiments oficials.

Pero 'ls provocadors del actual conflicte s' haurán de convencer de que tots los atreuiments tenen un límit.

La senmana passada, ab tó humorístich, aconsellavam á D. Jaume que tirés l'escanya-pits qu' en mal hora va encendre. Després de la ruidosa manifestació del dillúns, creyém poder manifestarli que será pitjor per ell, si s'empenya en apurar la *colilla*.

Y tingas en compte que al parlar aixís no 'ns referim á vidres trencats, ni á cap més acte de ca-

FUNCIONS PIROZZINIANAS



Obertura de la temporada.

Programa de la gresca.

ràcter material, ja que opiném que quan la rahó es sólida no 's necessita de la violència pera imposarse. Ens referim en tot cas als vidres de l' autoritat moral, que una vegada romputs no hi ha manera de sustituirlos. D' aquests, á ca'l vidrier no 'n venen.

P. DEL O.

SORPRESA

Ella diu á n' ell:—Matias ¿perqué sempre que m' escrius, sigasme ben franch, me dius en vers tantas bojerías? —Perque sápigas, bonica, (vull satisfer lo teu goig); que de poeta y de boig tots ne tenim una mica.

J. VILASECA.

LO DELS ESTUDIANTS

Mirinsho pel cantó que vulguin, aviat no hi haurá res tan complicat y difícil com ser pare de familia.... S' entén, no dels de la *fulla*; sino pare de familia auténtich y veritable, ab los fills corresponents y 'ls mals-de-cap reglamentaris.

Fins ara 'l pare tenia 'l deber de criar al seu fill, donarli ofici ó carrera, y al enviarlo al institut ó á la universitat, havia de pagarli 'ls llibres y las matriculas, alimentarlo y sostenirlo ab lo decoro que la posició de cadascú li permetia.

Quan lo fill surtia de casa y se 'n anava á la universitat, lo pare no mes pensava una cosa:

—¡Si anirá á classe! ¡Si aprofitará la lliçó!—

Desde avuy y gracias á las disposiciones del govern, quan lo fill baixa la escala per anar á classe, lo pare qu' es pare de debó ha de pensar forsosament:

—¡Si tornarà á casa viu!—

Perque á lo millor passa aixó. L' estudiant surt del domicili patern, portat per las sevas propias camas, y á la mitj' hora hi torna en brassos de quatre amichs que s' han prestat graciosament á servirli de camilla.

—¡Qu' es aixó?— crida 'l pare, alarmat ab moltíssima rahó.

—Que á dins de la Universitat m' han obert la crisma.

—¿El catedràtich?

—No senyor; la policia.

—¿La policia? ¿Que per ventura dels centros instructius n' han fet quartelillos?

—No ho sé: lo únich que hi pogut averiguar es que ara en compte de catedràtics hi ha polissons.

—¿Y ells son los que donan la classe?

—No senyor: son los que donan las garrotadas.—

Lo fill va explicantse, lo pare com mes va menos ho entén, y per últim treu del relato la suprema conclusió de que avuy en las universitats espanyolas hi ha professors que cultivan lo cap del deixeble y agents de policia que li badan.

..

Si 'ls promovedors del actual conflicte universitari sentissin las justas lamentacions dels pares de familia, de fixo que recularian en lo camí que han emprés y tornarian las cosas al seu estat primitiu.

La seva argumentació no pot ser mes sólida.

¿Qué ha fet lo govern? Declarar que tals y tals llibres no serveixen per naps, per cols ó per xirivias... y consti que al parlar de xirivias y de naps no tinch la menor intenció de aludir al bisbe.

—Bueno—dirá qualsevol pare de familia:—los llibres no serveixen... Donchs si no serveixen ¿per qué me 'ls feyan comprar? ¿Per qué no m' avisavan ab temps?... Ja que ara 'l govern vol que jo torni 'ls llibres, lo primer qu' ell ha de fer es tornarme 'ls quartos.—

Que 'ls pares dels estudiants tenen tota la rahó, es tan evident que salta á la vista; pero com las autoritats tenen tota la forsa, la policia, no menos evident que la rahó, salta... sobre 'ls estudiants.

..

Una senyora que té un fill victima d' aquest galimatias, tractava inútilment de posar en clar la causa del actual barullo.

—Pero bé—preguntava ella,—¿no son los mateixos llibres que passavas l' altre any?

—Si senyora—responia 'l fill, tocantse un bony que un de la secreta li havia fet al bras:—los mateixos.

—Y donchs ¿per qué 'ls privan ara?

—Perque 'l govern, que 'ls havia declarat de text, ara ha declarat que ja no ho son.

—¿Es á dir que 'ls ha tret de test? Donchs també me u' ha tret á mi.

..

Y es la pura veritat. Los actuals aconteixements y sobre tot la intervenció de la policia en lo conflicte, perturban d' una manera profunda 'ls càlculs d' una pila de familias de posició modesta.

Lo pressupost de gastos trassat per la carrera del fill ja no pot ser lo qu' era avants.

«Tant per matriculas, tant per llibres, tant per conferencias...»

Ara, tota familia prudenta que tingui un noy que estudihi á la universitat, ha de dir:

«Tant per matriculas, tant per llibres, tant per árnica...»

Y que en aquesta última partida no convé tallar curt, perque al pas que van las cosas, aviat en aquell establiment será mes fácil rébrehi un tanto que una carbassa.

..

¡Ab quan justa indignació se 'n lamentava dijars un pare que té un fill qu' estudiá no sé qué!

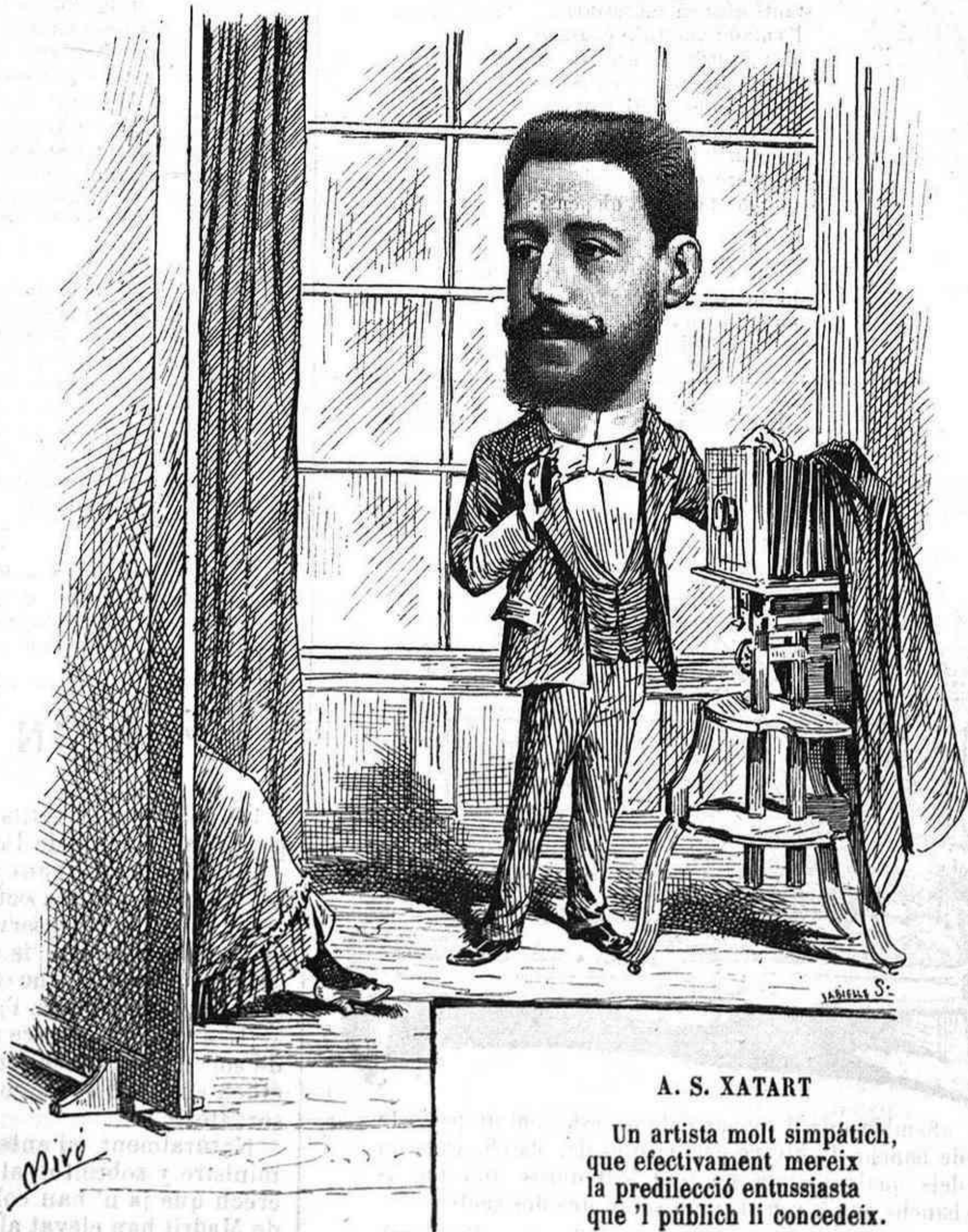
—¿No es ben trist—deya 'l bon home—qu' enviéu lo noy á la universitat, pensantvos que allí l' instruhiran, y un dia us lo portin á casa com qui diu fet á micas?—

Tant trist, que la mitat dels pares no saben qué fer y l' altra mitat encare ho saben menos.

¿Convé enviar los noys á classe? ¿Es millor no deixals'hi anar?

—Fill meu—diu una mare amorosa—si 'm vols

FOTOGRAFOS POPULARS



A. S. XATART

Un artista molt simpàtic, que efectivament mereix la predilecció entusiasta que 'l públich li concedeix.

creure à mi, fes campana avuy. Ves al Parch à veure als lleons, que al menos allí no hi pendràs mal.

—Mira—diu un' altra mamá al seu fill qu' estudià:—si acàs vas à classe, pórtaten un parell de venas y unas quantas desfilas. Recorda que la casa de socorro mes à prop es la del carrer de Poment.—

Deu me 'n guard de sembrar pessimismes ni de fer suposicions aventuradas; pero no sé perque se 'm figura que pel estudiant espanyol s' aproximan temps difícils.

Ahir en l' universitat repartian clatelladas, avuy ja distribuheixen cops de garrot.... Demà....

¡Veyám si al últim vindrà un día en que tot pare carinyós y previsor, à l' hora de anar lo fill à classe li haurá de dir:

—Santiaguito, no 't descuydis l' escopeta.

A. MARCH.

A LA SRTA. EMILIA CANTALLANO

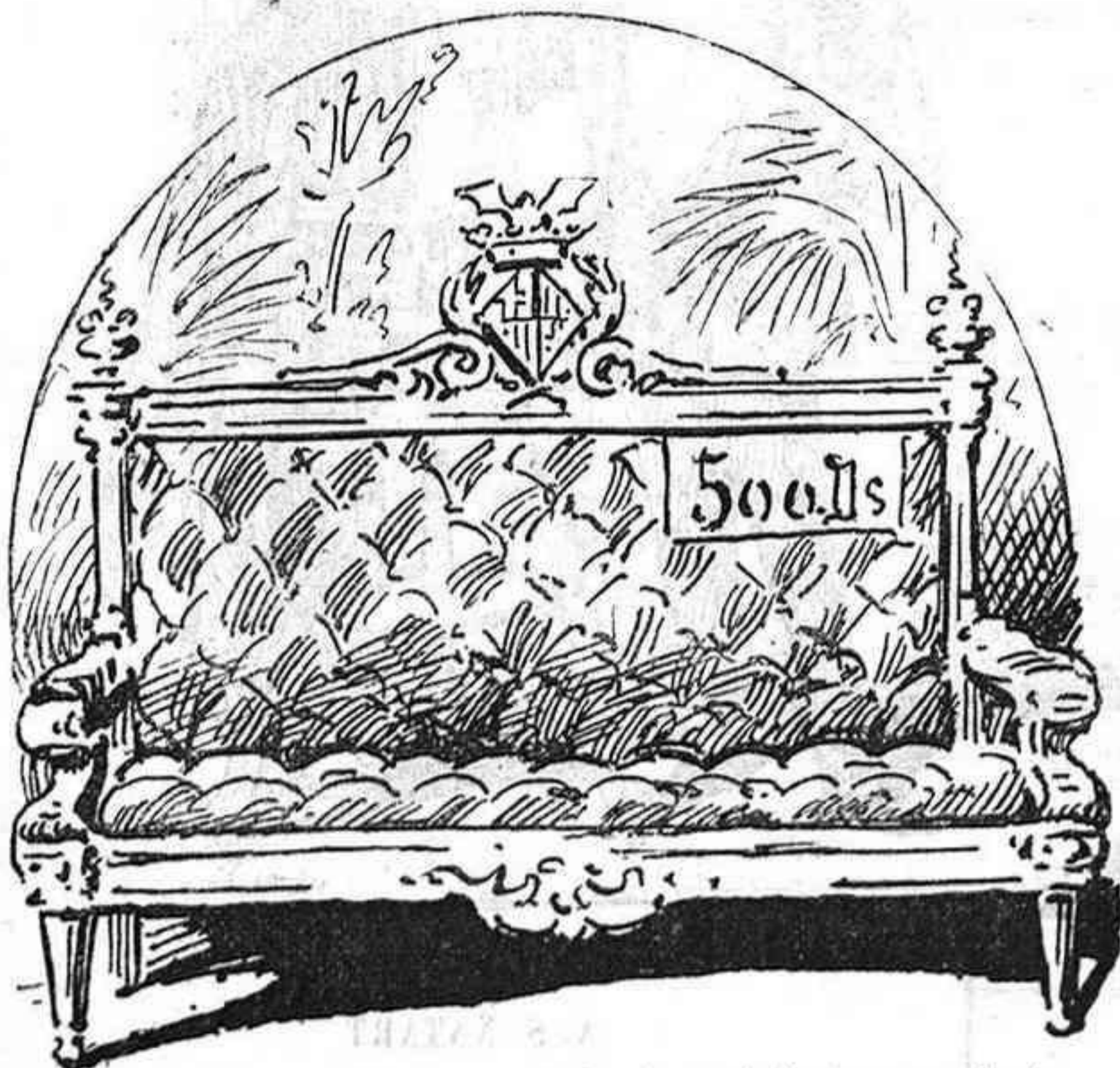
modisteta del carrer de la Portaferrissa

No extranyi que hagi tardat tants días en contestarli: l' enfado que vaig causarli així 'l temps haurá esborrat.

Y si fins ara he callat avuy rompo lo silenci sols perque de mí no pensi que tinch poca educació y espero de sa atenció que ma tardansa dispensi.

Que soch lleig no es res de nou ni menten los seus informes; en lo que no estém conformes es ab *alló* del Masnou.

PEL PARCH DE BARCELONA



«Sembla que 'l senyor Falqués està fent un projecte de banchs d' hivern pels jardins del Parch, cada un dels quals costará no més 500 duros. Diu que 'ls banchs que 's construyrán serán uns dos cents.»

(Gacetilla.... que potser publicarà un diari local)

Créguim, li han amagat l' ou puig las noyas aludidas ni están ab mí ressentidas ni m' han vingut ab cansons y gracias à mas rahons están del tot penedidas.

Per lo demés, se concilia ab mon desitj son intent, si 'm vol agafá al moment vinga, senyoreta Emilia.

Res li dirá ma familia si vosté à *raptarme* vé y 'm sabrá molt greu, à fé, no ho fassi com inicia....
;Ay, Emilia, si ho volia jo bé ho faria ab vosté!

Podéu cantá en nom de Deu sempre que vos acomodi; sols sento que 'm gurdeu odi y que ab mí vos enfadeu puig may ha estat l' intent meu venir à buscar querellas à senyoretas tan bellas com vosté y demés companyas...
¡Cantéu! que no 'm faltan manyas per taparme las orellas!....

Lliguém altra volta 'ls llassos de bona amistat y afecte, que si us vaig trencá 'l respecte la rahó us dono à cabassos.

Si ho voléu, à vostres brassos vindré à l lensarme plorant, ma torpesa lamentant per no haver trobat en H altre consonant que *lata* ¡malvinatje 'l consonant.

Si ab res més d' aquell escrit he pogut causá us agravis ab anhel de vostres llabis lo perdó espero contrit.

Retiro tot lo qu' he dit, prometo ser bon xicot y si qui deu ferho y pot lo perdó implorat m' otorga quedarà content del tot vostre humil

JAPET DE L' ORGA.

Saludi à la Rosalía à la Lola y Roseta y veste rebi una estreta de mans, que 'l firmant li envia.

¡PER UN ECLIPSE!

De ministres divertits y sandungueros n' hi vist; pero com l' actual de Foment, cap.

¿No dirían—deixant apart lo de las obras del Sr. de Buen—quina ocurrencia ha tingut?

Ha concedit al Observatori de Madrit una suma respectable, perque 'ls sabis de la Cort puguin observar un eclipse que tindrà lloch....—¡aguántinse!—que tindrà lloch l' any 1900.

¡L' any 1900! ¡dintre de cinch anys! ¡un eclipse de sol!.... ¿Ja es á segur lo ministre que dintre de cinch anys existirán encare 'l sol, els sabis y l' observatori?

Naturalment, al enterarse de la esplendides del ministre y sobre tot, al tocar los quartos—perque crech que ja n' han cobrat alguns—los astrónoms de Madrit han elevat al Sr. Bosch un coró d' ala-

SEGUEIX LA BROMA



La cosa marxa endavant sense que s' hi vegi 'l fi:

lo mestre, vinga fumar, las noyas, vinga tussí.

bansas, presentantlo als ulls d' Espanya com un protector de la ciencia, un home del sigle, un esperit superior.

A la qüenta ara es moda—hasta entre 'ls astrònoms—cuydarse no més del cel y deixar que la terra un llamp l' estabelli.

Las conjuncions dels planetas, los moviments de las estrellas ab quia, las miserias de la lluna, las estremituts del sol... tot mereix més atenció dels homes superiors que l' encariment del pa y l' escassés de gallinas.

—A Júpiter se li ha descubert un nou satélit...

—¡Ah!... (Sensació)

—Sembla que l' anell de Saturno s' ha aixamplat...

—¡Oh!... (Terribles sacudiments.)

—Diu que a Venus li han surtit dugas tacas...

—¡Uh!... (Inmensa sorpresa.)

Parlinlos d' altres cosas...

—A Sabadell no 's treballa... Al Priorat no 's cull res... L' Aragó está tot inundat...

Los sabis obran lentament los ulls com si 'ls parlessin en una llengua desconeguda, y ab posat d' olímpica indiferencia, van dihent:

—Sabadell... l' Aragó... 'l Priorat... ¡Psé!... No 'n som d' aquesta parroquia... Tot aixó á nosaltres ens té completament sense cuydado....

L' eclipse de sol del any 1900... ¡Aixó si qu' es trascendental, serio y científich!....

Pero en aquest negoci qui hi desempenya un paper verdaderament lluhit es lo ministre de Foment.

Per una part, prohibeix la *Geologia* y la *Zoologia* d' un sabis, y per l' altra empeny á altres sabis cap á l' astronomia.

La terra, á recó: al cel, miradas dolsas y subvencions més dolsas que las miradas...

Sospito que 'l senyor Bosch y Fustegueras no ha pensat ben bé l' enredo en que 's ficava.

Examinar lo sol... ¿Ja ha calculat lo ministre las conseqüencias que pot portar aquest exámen?

Si de las investigacions dels sabis del Observatori 'n resulta una heretgia, ¿ab quina cara donará compte de la séva intervenció en l' assumpto?

Y que aquí no hi valdrán subterfugis, com ab la qüestió de las obras del Sr. de Buen, en qual cas vosté diu:—No las havia llegidas may.

Ab lo del sol, los mateixos sabis s' apressuraran á comprométrel.—Ell va donarnos los quartos—dirán:—si 'l ministre no 'ns hagués facilitat diners, tot aixó del sol no s' hauria descubert.

Y además ¿per qué callarho?... No sé qué 'm fa aixó de comensar á invertir fondos en un eclipse que fins d' aquí cinch anys no ha de tenir lloch...

Trobo que sería millor que preguntés si 'ls mestres d' estudi han cobrat l' últim trimestre.

MATÍAS BONAFÉ.

À UNA NUVIA

Guapa, felís, dítxosa, enamorada,
de simbólicas flors vas coronada.
Desxifrar vols la incògnita futura,
y la lluna de mel trémula esperas
que comensa eixa nit tota ventura
y eclipsan prest desilusions lleugeras.
Folla d' amor, en raptos de deliri
mustigarás ta blanca tarongina.
Caurá la flor y quedará la espina,
fins á ser ta corona ton martiri.

FOLLET.

LLIBRES

DE LA PROSTITUCIÓ REGLAMENTADA.—*Consideraciones filosóficas, morales y sociales.*—Conferencia dada en el Ateneo Barcelonés en los días 9 y 15 de marzo de 1894, por el Dr. D. MANUEL FONT Y TORNÉ.—Pocas vegadas en la Cátedra de un Ateneo ha ressonat una veu mes sincera y mes amiga de anomenar las cosas ab son verdader nom, valentse de un llenguatge pintoresch, original y sugestiu. Lo Dr. Font cridá extraordinariament l' atenció ab sas dos conferencias relativas á un assumpto tan delicat, y qu' ell sapigué afrontar com un valent, fustigant las hipocresias socials y demostrant que certs remeys al us, lluny d' aliviar un mal incurable, no fan més que exacerbarlo.

Reunidas en un volúm, precedidas de un prólech garbósissim y acompañadas de unas notas que pueden arder en un candil, com diria qualsevol poruch de que se li cali foch á la qua de palla, constituheixen un folleto revelador de l' enteresa de carácter y dels grans coneixements científichs y literaris de un metje y un escriptor de rassa, 'l qual mes que ab l' aplauso públich sembla donarse per pagat ab la satisfacció interna de dir tot lo que sent.

BIOGRAFÍA DEL MESTRE COMPOSITOR D. RAMON VILANOVA Y BARRERA per don RAMÓN N. COMAS.—Aquest treball precedit de una discreta carta-prefaci de D. Claudi Omar y Barrera, conté datos sumament interessants, alguns d' ells completament desconeguts sobre la personalitat del Mestre Vilanova, que sigué una de las figuras meritíssimas de la Música catalana.

Altres llibres rebuts:

A Milán, comedia en un acte y en vers de D. Agustí Causadas, estrenada á Gracia per la Societat La Granada, 'l 24 de juny últim.

* * COLLS Y PUNYS, comedia catalana en 1 acte y en vers, original de D. J. O. Molgosa y D. Joseph Verdú (Gestus), estrenada al Odeon l' 11 de Maig de 1878.

* * FUGINT DE LA SOGRA, joguina en un acte y en vers, original de D. Joseph Planás estrenada en la societat Niu Guerrer, la nit del 16 de juny últim.

* * LAS TRES ALEGRÍAS, comedia en un acte, original y en vers de D. Joseph M.^a Arnau (Tercera edició.)—Sigué estrenada á Romea 'l 5 de febrer de 1867.

* * ¡¡DORM!! jugueta lírich en un acte y en vers, lletra de D. Narciso Capmany y Pahissa, música de D. Joan Rius estrenat en lo Teatro de Novedats, lo 5 de maig de 1876.

RATA SABIA.

¡¡POBRE!!

¿Estás malalta hermosa?
¿Cóm ha sigut aixó?
¿Es que lo cap te roda
y 't sotraqueja 'l cor?
¿Sufreixes molt morena?
dígam: ¿sufreixes mol t?

¿Que á tú jo no m' acosti?
¿Que contagiarsem pot

aqueixa ardent febra
que t' ha ajegut de cop?
¡Per Deu no 'm preocupis!
¿Tens fret? ¡Abrássam fort!
¡Tos ardorosos llabis
refresca ab mos petons!
¡Veurás fatxandereta
si ho probas quin consoll!

¿Recordas que vetllantme
vas tréurem de la mort?
¡Ara 'm pertoca aymada
poderte'n treure jo!

ANTONET DEL CORRAL.



PRINCIPAL

Los concerts de la capella russa 's contan per ovacions. La música de aquell gran país, interpretada ab un colorit admirable per una massa de veus que ofereix tots los matissos, seduheix y conmon fins á lo mes fondo de l' ánima. Un s' identifica desseguida ab los sentiments del poble rús.

Pero la capella s' ha apropiat además ab una facilitat pasmosa alguns cants de la terra catalana, que cada nit excitan l' entusiasme de la concurrència. *Lo noy de la mare*, *La Pastoreta*, *San Ramón Nonat* y altres s' han de sentir cantats pels russos, pera compendre fins ahont arriba la delicadesa y la inspiració de la musa popular catalana.

* * *

Lo dia 17 se presenta en aquest teatro la Sarah Bernhardt.

Y després d' ella 'l gran Novelli, que ha tornat de América després de una campanya gloriosa y ben recompensada, vindrá á cumplir la paraula que vá donar al públich de Barcelona, de reanudar aquí sas funcions, tant bon punt regressés de aquells apartats païssos.

Inútil dir ab quant afany l' esperan tots los amants del art dramátich y admiradors á la vegada de las raras qualitats de un artista qu' es avuy l' actor més complert d' Europa.

LIRICH

Ahir dijous devia donarse lo primer concert de la serie que la Societat catalana ha confiat á Mrs. Crickboom, Angenot, Miry y Gillet, artistas que componen lo quarteto de Bruselas, als quals s' hi unirá 'l nostre paisá Granados distingit concertista de piano.

La senmana próxima parlarem degudament de aquesta solemnitat musical.

ROMEA

D. Ernest Soler de las Casas ha donat al Teatro catalá la primera producció de la temporada. Se titula *Bojerias de la sort*: l' autor la presenta com á arreglo; pero á dir la veritat, ni pel pensament qu' entranya, ni per son desarrollo, ni per altrás condicions, sembla tal arreglo.

Es una producció que té per personatjes alguns tipos de la terra, entre 'ls quals se distingeixen un guarda-bosch y un mestre de coros; que té per argument un assumpto mes aviat novelesch que dramátich, y que ofereix un carácter que oscila entre 'l melodrama y 'l sainete.

L' autor sembla preocuparse principalment de distreure y entretenir al públich, y ho consegueix ab sos personatjes carregats de color, ab alguns quadros de conjunt que no deixan de ser d' efecte segur y ab alguns xistes qu' excitan las riatlles del espectador.

Sobressurtiren en l' execució las Sras. Clemente y Monner y 'ls Srs. Capdevila, Goula, Santolaria, Soler y Serracera.

Y l' autor sigué cridat á la escena al final de tots los actes.

ESPERANT.—(Dibuix de F. GOMEZ SOLER.)



Sola, elegantissima
y mà sobre mà,

sens dupte á algú espera....
¿A qui esperarà?

TIVOLI

La *Dolores* ha alcançat un número considerable de representacions, y ni ella 's cansa de apareixer á l' escena, ni 'l públich de anarla á veure y aplaudirla.

NOVETATS

La temporada de tardor é hivern á càrrech de la companyia que dirigeix lo Sr. Tutau ha comensat ab molt bon péu.

En lo drama d' Echegaray *Mancha que limpia*, alcançaren merescuts aplausos tots los actors, y de una manera especial la Sra. Mena y 'l Sr. García Parrenyo.

Lo sainete *Los asistentes* produhi, com sempre, una explosió de bon humor.

A continuació s' ha representat *La Dolores*, creació de la Sra. Mena que sigué qui va estrenarla, y que no ha trobat encare qui la superi en la interpretació de aquest personatge.

Per aquesta nit está anunciat l' estreno del drama: *La labradora*.

CATALUNYA

Miss Helyett á tot drap.

La Pretel hi está admirable, y 'ls demés artistas s' han anat encaixant dintre de un género que té una mica mes de sustancia que las espatotxadas de la sarsuela xica.

GRAN-VIA

Obras ja conegudas y cent voltas representadas fan cada nit el gasto.

Entre ellas la que 's véu mes aplaudida es *El tambor de granaderos*, que conta ja un número considerable de representacions.

N. N. N.

LAS AYAS... MUNICIPALS

(Diálech de actualitat.)

—Don Just, si no li sab mal, li diria....

—Sense por.

—Com que vosté es concejal, vull demanarli un favor.

—Espliquis en forma clara.

(Veyám en qué parará.)

—Vosté ja sab que la Clara ma filla, fa molt temps ja que va acabar la carrera, y, sent mestra elemental, estém buscant la manera de que guanyi un bon jornal.

—¿Y vosté 's creu?....

—Ni medalla

jo soch.... empero he pensat ab vosté y, cregui, no falla.

—Donchs, espliquis aviat.

—Vosté pot recomanarla

al senyó alcalde major.

—¿Que potsé pensa emplearla á casa d' un regidor?

—No senyor, no; es per fer de aya.

—¿Cóm, que diu de aya vol fé?

¿No té vint anys?... Vaya, vaya....

—Si que 'ls té, mes no hi fa ré.

Cada mestra té ajudanta qu' es pagada per l' Estat, mes per si 'l treball no aguanta, ara una aya 'ls han donat.

—Bé, ja comprench; deuen serhi per escombrá, per fregar....

—¡Cá; no senyor!

—(Quin misteri.)

¿Cobran sense treballar?

—Si senyor.

—Per tals apuros

deuen guanyar poch salari.

—Cada mes, vinticinch duros,

—¡Verge santa del Rosari!

¿Diu vritat?

—May he mentit.

—Aixó es una canongia.

—Per 'xó á vosté hi acudit,

confiant en que podria

proposarla....

—Y ara? Bé.

¿Sa filla no té un colegi particular?

—Si que 'l té,

cumplirá ab tot....

—(Ara vegi)

¿Es á dir que podrá estar en dos llochs á la vegada?

—Veurá, no s' hi ha d' acostar á la Escola.

—(Ja m' agrada.)

—Es un tracte que farán ab la mestra propietaria.

Com que las *ayas* res fan la noya no es necessaria.

—¿Y pel cobro?

—Aixó no es res,

per cobrar ja será bona.

—Calli, no digui res mes,

(Ja estás fresca Barcelona.)

—¿Donchs, D. Just, podém contarhi?

—Ab los dits, si; pro ab mí, no.

—¿Perqué?

—Perque tal salari

mes m' estimo guanya'l jo.

—¿Vosté, diu?

—Si, á ma mullé

proposaré.

—¡Quín deliri.

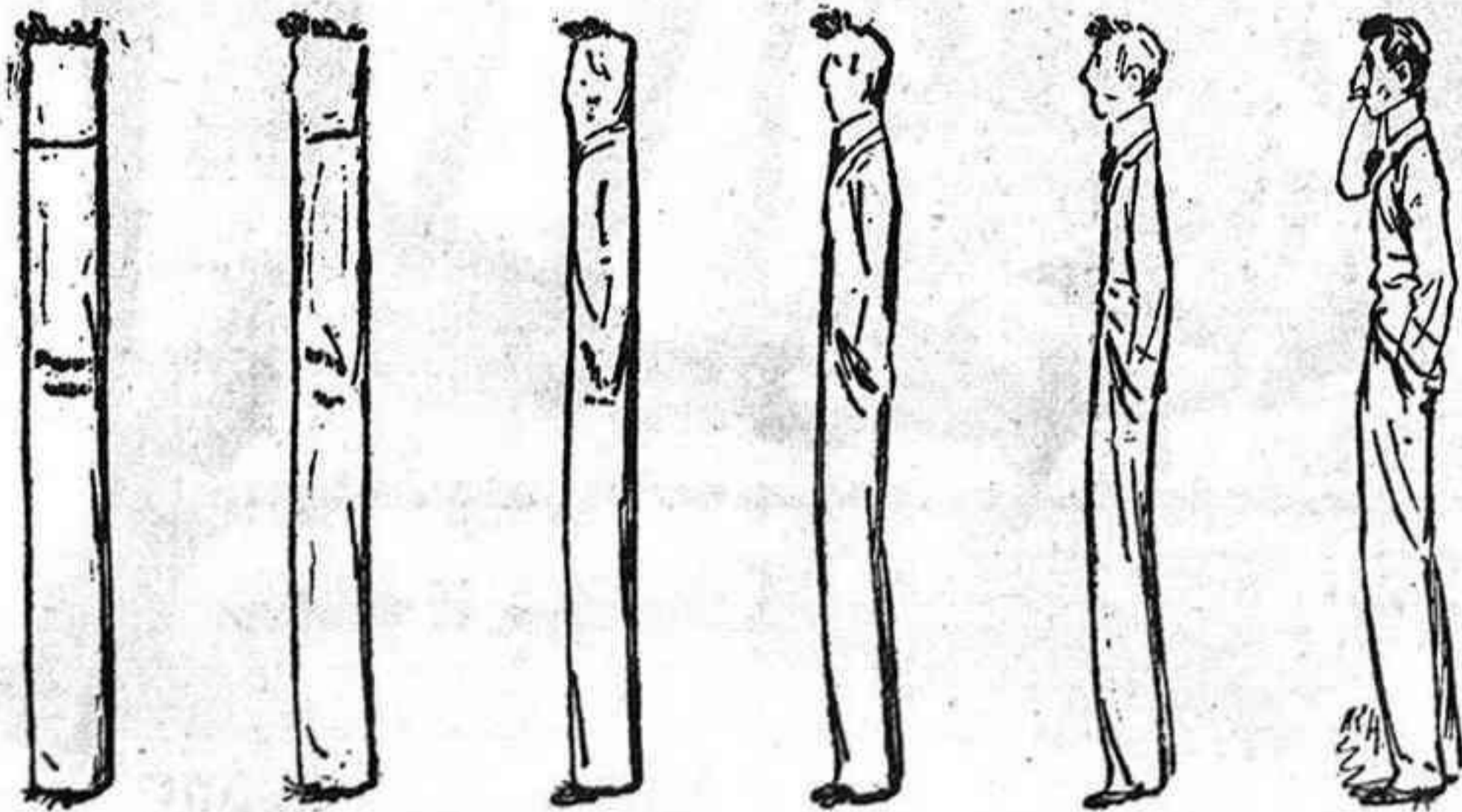
¿No va morirse?

—Si á fé,

imes com no té que assistirhi!....

SALVADOR BONAVIA.

TRANSFORMACIÓ



Lo que avants era un carmetlo s' ha tornat un xitxaretlo.

Esquellots

Dilluns manifestació escolar y trencadissa de vidres en lo Palau episcopal: aclamacions á la llibertat de la cátedra; aplausos als periódichs partidaris de las aspiracions cultas y xiuladas incipientes als que s' empenyan en contrariarlas.

Aquesta es la síntesis de la primera jornada.

**

En la jornada del dimars ó siga en la segona de la serie, 'ls successos culminants varen de sarrollarse dintre de la Universitat mateixa.

Per primera vegada, desde que hi ha Universitats, la policia armada de garrots, vá pendre posicions dintre del temple de la Ciencia y de las Lletres. En una de las últimas algaradas estudiantils ocorregudas á Madrid, lo rector vá expulsar del edifici universitari als agents del célebre Oliver.

D. Juliá Cassaña no devia recordarse de aquest antecedent, al permetre que la forsa pública destinada á perseguir als criminals se llansés á garrotadas y cops de sabre sobre 'ls estudiants que 's trobaven dintre del edifici.

Per dos cosas típicas, características, exclusivament sevas pot demanar lo Sr. Cassanya privilegi de invenció:

Primera: per introduhir la policia en la Universitat.

Y segona: per fer pasturar las cabras al Jardí botánich.

Y si encare no 'n tingués prou ab lo privilegi que de dret li correspón, podria ordenar que dels dos assumptos aludits se 'n pintessin dos quadros al oli, destinats al adorno del Saló del Paraninfo.

El de las cabras sería molt campestre, y podria titularse: «*La llet de la ciencia.*»

Y 'l de las garrotadas resultaría molt edificant, sobre tot si portava 'l següent titol: «*Los ángels de la Policia, rompent la crisma als estudiants de Barcelona, ab la santa idea de imposarlos el dogma católich.*»

Se 'ns demana una aclaració que 'ns apressurém á fer ab moltíssim gust.

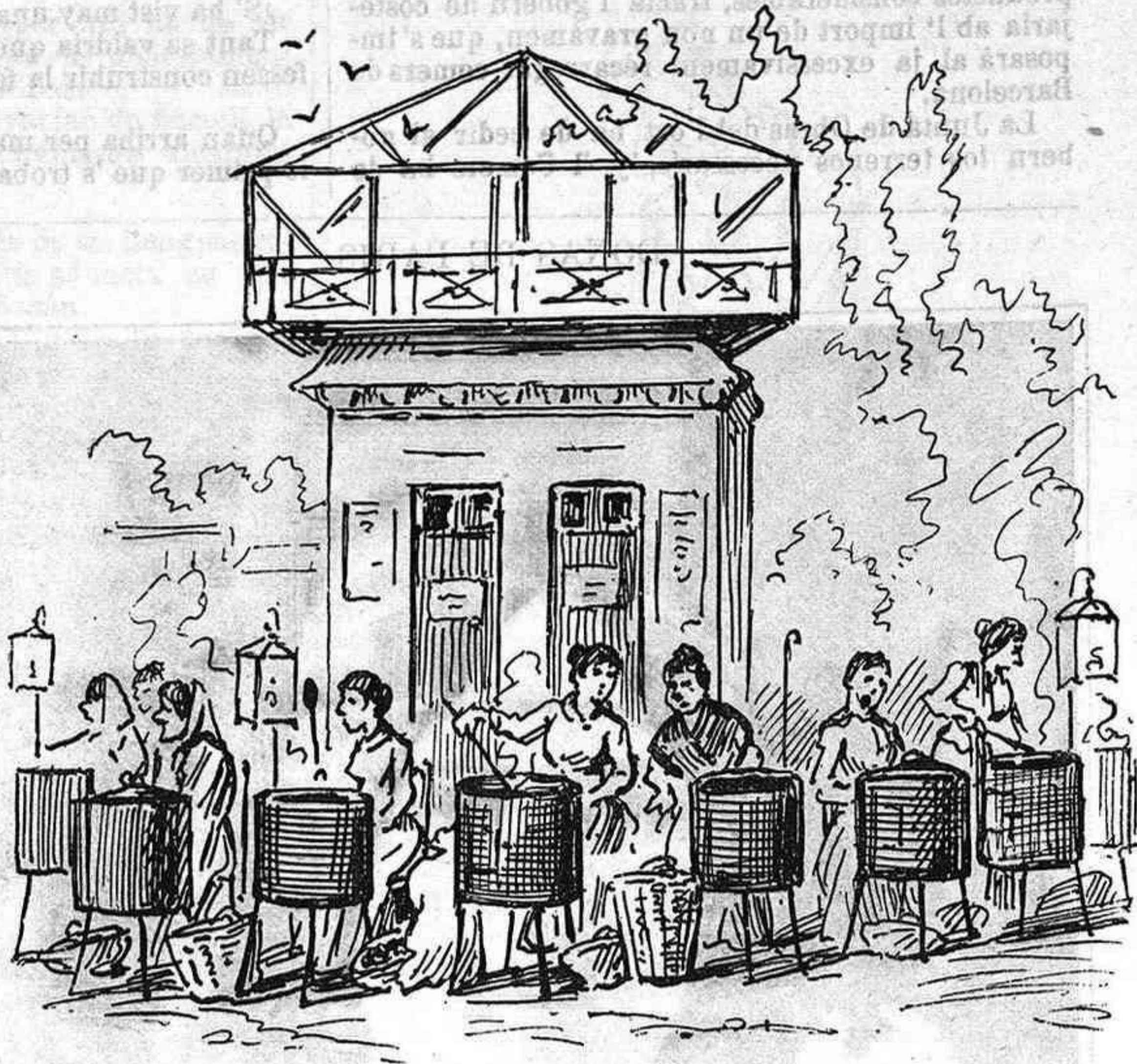
Lo célebre certámen coral de Tarragona de que parlarem la senmana anterior ab lo titol de «*Un certámen coral camama*», vá ser organiat exclusivament per la societat *La Tarraconense*, sense que en ell hi tinguessen res que veure ni la societat coral *El Ancora*, ni *La Ilustración obrera* de la mateixa ciutat.

Cada hù 'l que sigui séu.

En un dels passats números describiam l'*esplendidés* ab que 'l Sr. Laribal, duenyo dels Banys Orientals, vá tractar als cotxeros y conductors del tranvia, y 'ls mals de ventre que ván originarse de aquell ápat tan escás com pestilent.

Avuy hem de consignar que 'ls conductors y 'ls cotxeros mateixos, per treures lo mal gust de aque-

LO COLOMAR DE LA PLASSA DE CATALUNYA



Temporada d' hivern

S' assegura que la famosa barraca será llogada per una societat de castanyeras.

lla gran rifada culinaria, van celebrar un xeflis, acudint á una de las barracas de la Barceloneta, que sense pretensions de restaurant, serveixen raccions als banyistas, que al sortir de l' aygua tenen debilitat.

Per una pesseta no més, van consumir un ápat suculent, abundant, y ben confeccionat, que á lo menos valía de nou á deu rals per cubert.

Alguna diferencia hi ha de haver entre l' acaudalat hereu del Sr. Gasull y un industrial modest que no té per viure altre arbitre que una pobra barraca de menjá y beure.

En una escola de música de cuyo nombre no quiero acordarme dihen que hi ha un professor de cant que com qui no fá res te la costum de batre 'l compás sobre las cuixas de las sévas alumnas.

Deliciosa manera de ferlas fixarse en los temps... y sobre tot de aprofitar l' estona.

S' assegura que un dia una alumna va queixarse de que s' observés ab ella aquesta costum, y 'l professor es fama que vá dirli:

—¿Y vosté pensa dedicarse al teatro?

—Si, senyor.

—Donchs filla méva, de molt pitjors se 'n ha de veure.

¡.....!

S' ha de construhir una aduana nova, y la Junta del Port y la Cámara de comers, se disputan los mals-de-cap inherents á la construcció.

Las dos corporaciéns volen cuidarse d' ella. ¿Per qué será?

••

Lo mes bonich es que l' Aduana, dependència exclussiva del Estat, de la qual ne tréu cada any productes considerables, tracta 'l govern de costejarla ab l' import de un nou gravámen, que s' imposará al ja excessivament recarregat comers de Barcelona.

La Junta de Obras del Port ha de cedir al govern los terrenos necessaris, y 'l Comers ha de

aprontar las sumas indispensables pels gastos de la construcció.

¿S' ha vist may una pretensió mes desmesurada? Tant se valdria que al que han de penjarlo li fessen construhir la forca y pagar la corda.

Quan arriba per mar un extranger á Barcelona lo primer que 's troba á la Plassa de la Pau, es un

aixám de pobres de totas classes, que l' empaytan y rodejan sense deixarlo respirar.

En lo mosqué s' hi veuhen coixos que corren, mancos que paran la má, cegos que fan l' ull viu y muts que cridant imploran una gracia de caritat.

Pintoresch mostruari de miserias y superxerías que dona una idea trítissima de la ciutat de Barcelona.

Un inglés desembarcat de fresch exclamava:

—Si ser esto plaza de la Paz, qué ser plaza de la Guerra

Lo Sr. D. Guillem Torres en una atenta carta 'ns participa 'er ell autor del epigrama que firmat per C. Bertran, publicavam fá dos números, el qual sigué insert previament en un altre semanari de la localitat.

Agrahím l' advertencia, y cregui l' interessat que estém resolta á fer tot lo possible, per evitar aquests tims literaris.

Un metje de Tarbes ha enviat una memoria á l' Academia de Medicina de París, demanant-li que fassa tot lo que d' ella depengui perque 'l govern imposi una contribució sobre las cotillas massa apretadas.

Y com es natural, quant mes estreta 's porti una cotilla, major contribució s' exigirá á la senyora ó senyoreta que la usi.

DONAS DE PARIS



Mlle. Cleo

Fot. Reutlinger.

Bailarina de la *Opera*, alta, guapíssima y d' una elegancia suprema, crida l' atenció del *tout Paris* pel seu pentinat á la *vierge*, que li dona aquest ayre de candor, tan necessari á una bailarina.

La seva mamá, qu' es una senyora molt pràctica, la cuyda y la *administra* ab una habilitat extraordinaria.

Gracias á ella, la *Cleo* está fent una fortuna, perque sa mare, si bé no se oposa á que 'ls seus admiradors siguin á mils, en quant á *amichs*, sols n' hi permet tenir alguns; poch, pero bons.

¡Quin porvenir mes hermol!...

Preguntan vostés ¿per qui?

Es molt fàcil de comprendre ¿per qui ha de ser sino pels empleats que obtingan lo nomenament de inspectors del ram de las cotillas?

¡Quants y quants desempenyarían de franch lo càrrech, y encare, si tant convingués afegintli diners á sobre!

Un recort de l' últim Congrès de las llengüas romàniques celebrat á Burdeos, que aduheix en una de sas revistas la Sra. Pardo Bazán.

«Lo dia que 'm tocá en sort (fer un discurs) haguérem d' examinar una comunicació que 'ns dirigía l' inventor de un nou idioma universal, que pera construir l' algarabia de la séva cullita prengué per base 'l llatí, y destrossantlo 'n féu un poti-poti, una especie de *lingua franca* sumament salada y cómica. Com á mostra 'ns enviava 'l Pare nostre escrit en aquesta llengua especial, y las riatillas del sacerdot provocaren las dels demés congressistas, porque lo cert es que no 's concebeix un Pare nostre mes extrany que aquell.»

Tota vegada qu' estava escrit en una llengua especial y de nova invenció, la Pardo Bazán podia dir que aquell es un Pare nostre, *que ni Deu l' entén.*

A qualsevol persona que 'ns vulga cedir l' exemplar dels *Singlots poètics* titulats: *L' Africana* y *La mort de la Paloma*, li pagarem quatre vegadas lo seu import.

No tinguin por que l' Estat ofereixi may aquestas gangas als tenedors del seu paper.

Alguns periódichs han parlat de multas imposadas á alguns forners per defraudació en lo pes del article qu' expenian.

Item mes: de haverse descubert que las tals multas no 's feyan efectivas al municipi; pero sí parcialment, ó siga en forma de ganga, á un cert empleat que 's prenia 'l treball de arreglar l' assumpto.

Item mes: que 'l tal empleat exigía tres duros per multa, ó siga un duro mes qu' en anteriors épocas., manifestant que 'ls regidors actuals *eran mes exigents que 'ls seus antecessors.*

Item mes: que denunciat l' abús al Alcalde, aquest s' havia limitat á trasladar al empleat compromés á las oficinas del Palau de Bellas Arts.

¡Y ara va la bona!

Lo jefe de aquellas oficinas, nutridas desde un quant temps ensá d' empleats mes ó menos sospitosos procedents d' altrás seccions, es fama que va exclamar:

—¿Pero es que aquestas oficinas s' han de convertir en una especie de *Fijo de Ceuta?*

..

Amichs de consignar tots los bons mots que arriban al nostre coneixement, no podém menos de donar acullida al que precedeix.

Perque, de veras, es *ben trobat.*

Un eco de Paris.

Se tracta d' Edmont Magnier, famós director de *L' Evénement*, encausat, á causa de certs gaturperis que 'l comprometen gravement.

ECONOMIAS MUNICIPALS



Retallan lo curt salari dels pobres escombradors.



Y á renglón seguido nombran dos ó tres cents celadors.

Era un trampista de primera, un home de bona presencia, y que pagava sempre no ab diners sino ab bonas paraulas. Y á pesar de tot, de tant en tant tenia cops de boig.

Un día se li morí un redactor deixant á la seva familia en la suma miseria, y ell li costejà l' enterro; un enterro pompós en lo qual hi invertí á lo menos una suma de 6,000 franchs.

—¿Qué menos podía fer per ell?—deya espurnejantli 'ls ulls. L' estimava molt, y ademés feya à lo menos sis anys que no li donava un quarto.

A la carretera del cementiri nou hi ha ab molta freqüència desprendiments de terras y rocas que posan en perill la vida dels que passen per aquell lloch.

Aquí tenen vostés un camí del cementiri que realment pot ser *camí del cementiri* per molta gent.

Fins pels que van à brenar à can Tunis.

Llegeixo:

«El ex-alcalde de Able ha sido multado con 500 pesetas por haber dicho al gobernador que...»

Lo demés no interessa.

De tot aixó 'n resulta que aquest pobre ex-alcalde es de *Able* y 'l governador vol que sigui de *¡Calle!*

L' Ajuntament ha acordat sometre à rigurós exámen als matadors del escorxador, pera separar als que no siguin prou aptes.

Tractantse d' escorxadors y de matadors, me sembla que 'l concejal més indicat pera la presidencia del tribunal d' exámens es lo senyor *Cuchillo*.

No per res ¿eh?

Pel nom; no més que pel nom.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' PENULTIM NUMERO

- 1.^a XARADA.—*Cas-te-lar.*
- 2.^a SINONIMIA.—*Roch.*
- 3.^a TRENCA CLOSCAS.—*Mar sin orillas.*
- 4.^a TERS DE SÍLABAS.—*CON RA DO
RA MO NA
DO NA TO*
- 5.^a LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Elgoibar.*
- 6.^a CONVERSA.—*Ases.*
- 7.^a GEROGLÍFICH.—*Per bessas los graners.*



XARADA

Gran magatzém de primera del' *Hu-segona de Tot*: Plassa *Tres-quart* hi ha un xicot que regala un *dos-tercera*.

GONNELLA POÉTICH.

TRENCA-CLOSCAS

JOAN MATAS Y MANEL
SANS.

Formar ab aquestas lletras lo títul de una llegenda catalana.

A. (A) CUBANO.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6.—Nom d' home.
- 3 4 2 3 4.—Part del ser humá.
- 5 6 2 4.—Parentíu.
- 5 4 1.—Carrer de Barcelona.
- 6 1.—Aliment.
- 3.—Consonant.

A. SUÑER CUPONS.

GEROGLÍFICH

D. D.

I

fan

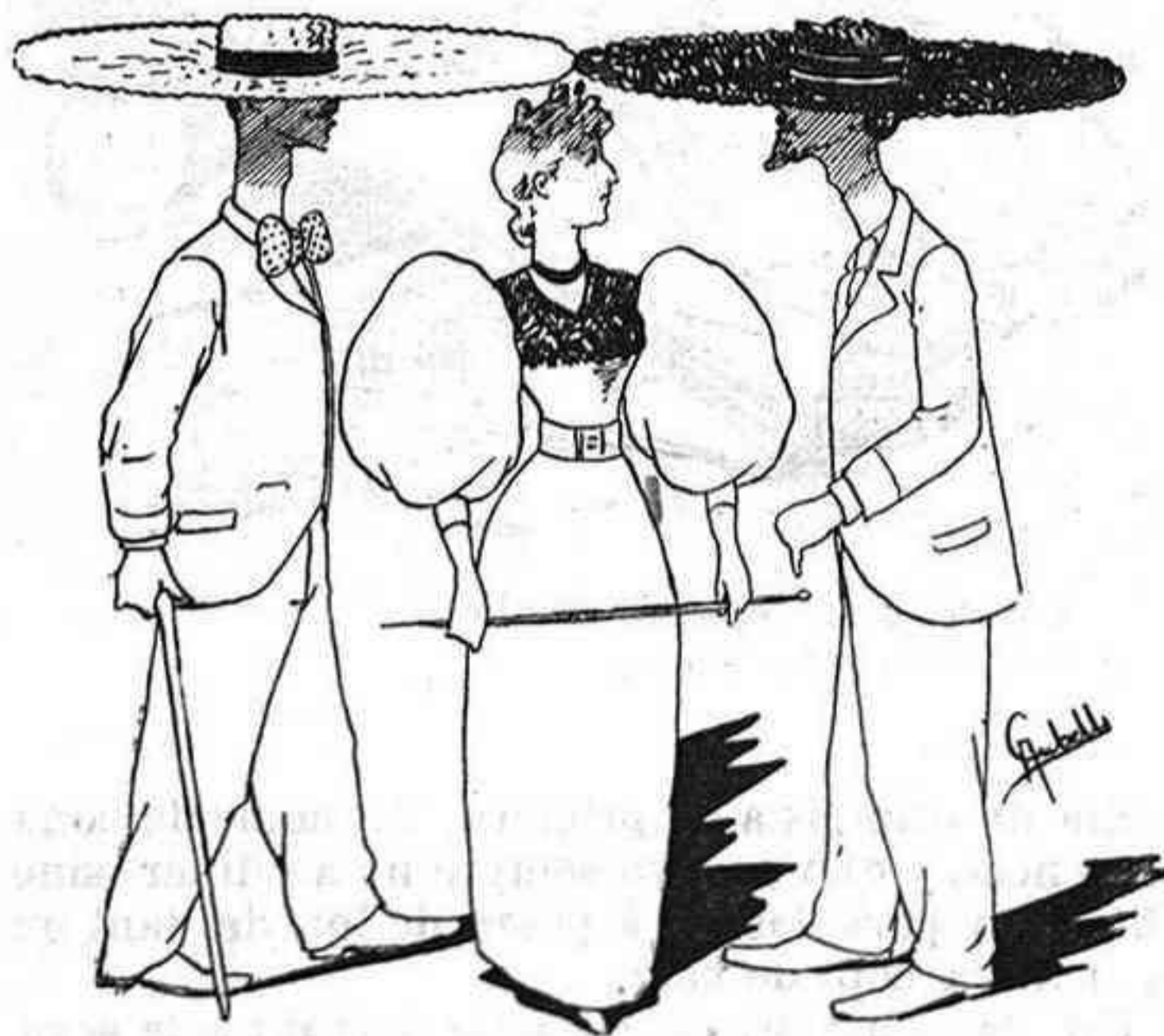
1/2

Adam

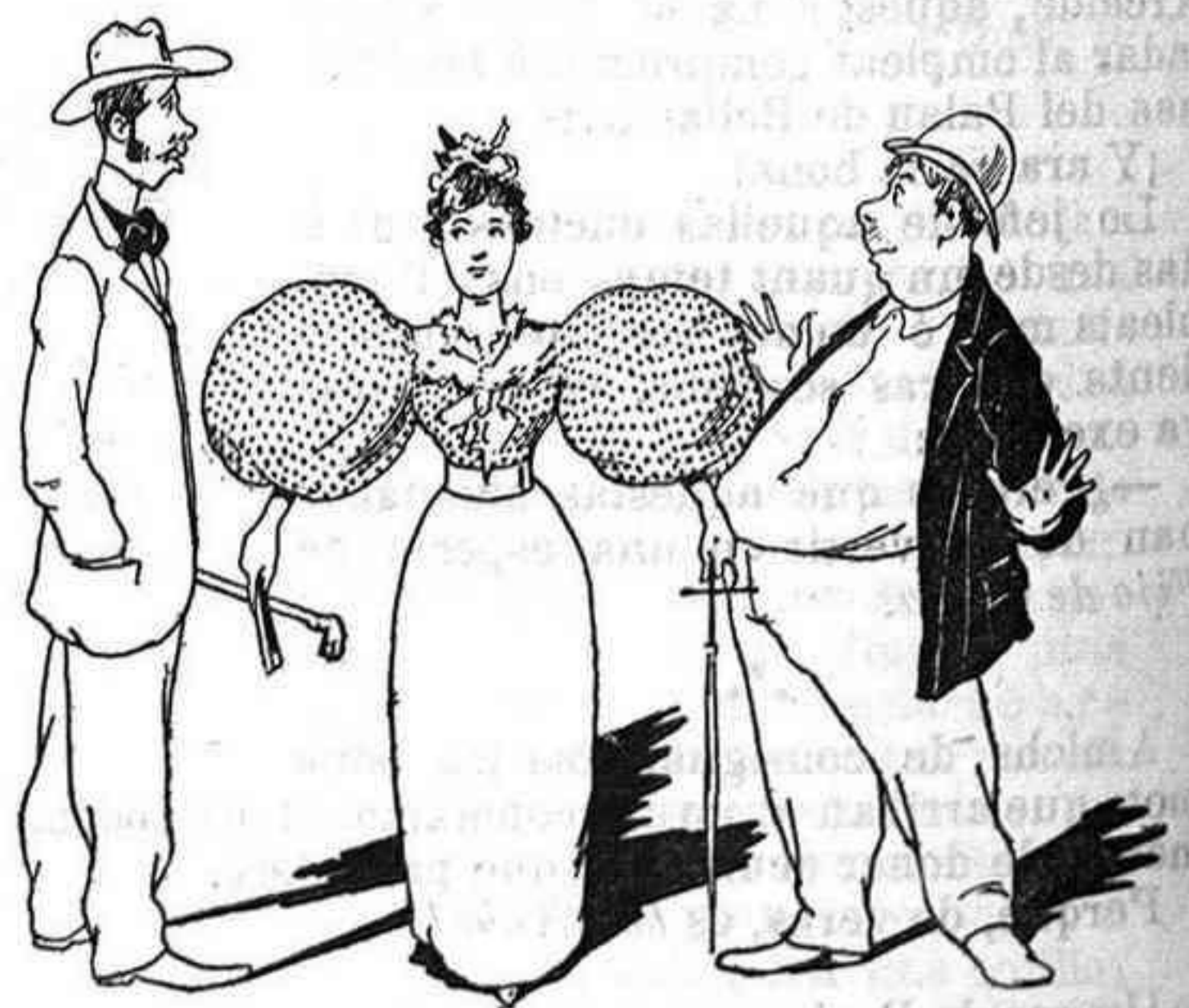
NOY DE SANS.

A. López Robert, impresor, Asalto. 63.—Barcelona.

EXAGERACIONES



Tan aviat son ells, qu' embrassan ab sos barrets colossals,



com ellas, ab sas inmensas mànigas monumentals.

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2.



OBRA NUEVA

Eduardo Blasco

MANUAL DEL VELOCIPEDISTA

ARTE DE MONTAR A BICICLETA, BICICLO, TRICICLO, TANDEM, SOCIABLE, ETC.
ACCIDENTES, MODO DE EVITARLOS Y SUS REMEDIOS
HIGIENE DEL VELOCIPEDISTA

Un tomo 8.º Ptas. 3.

NOVETAT

SANT FRANCESC

POEMA PER
MOSSEN JASCINTO VERDAGUER

Un tomo 8.º Ptas. 2'50

COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LÓPEZ)

ÚLTIMOS TOMOS PUBLICADOS

Tomo 29

ARCO IRIS

POR D.ª EMILIA PARDO BAZÁN

Un tomo 16.º Ptas. 0'50.

Tomo 30

LA MUJER, EL HOMBRE Y EL AMOR

POR E. RODRÍGUEZ SOLÍS

Un tomo 16.º Ptas. 0'50.

Singlots poètics ab ninots per Serafí Pitarrà

Nova edició en 8.º

La Butifarra de la llibertat.
La Esquella de la Torratxa.
Lo Cantador.
Lo castell dels tres dragons.
¡Cosas del oncle!

Ous del dia.
Las píldoras de Holloway.
Si us plau per forsa.
Un mercat de Calaf.

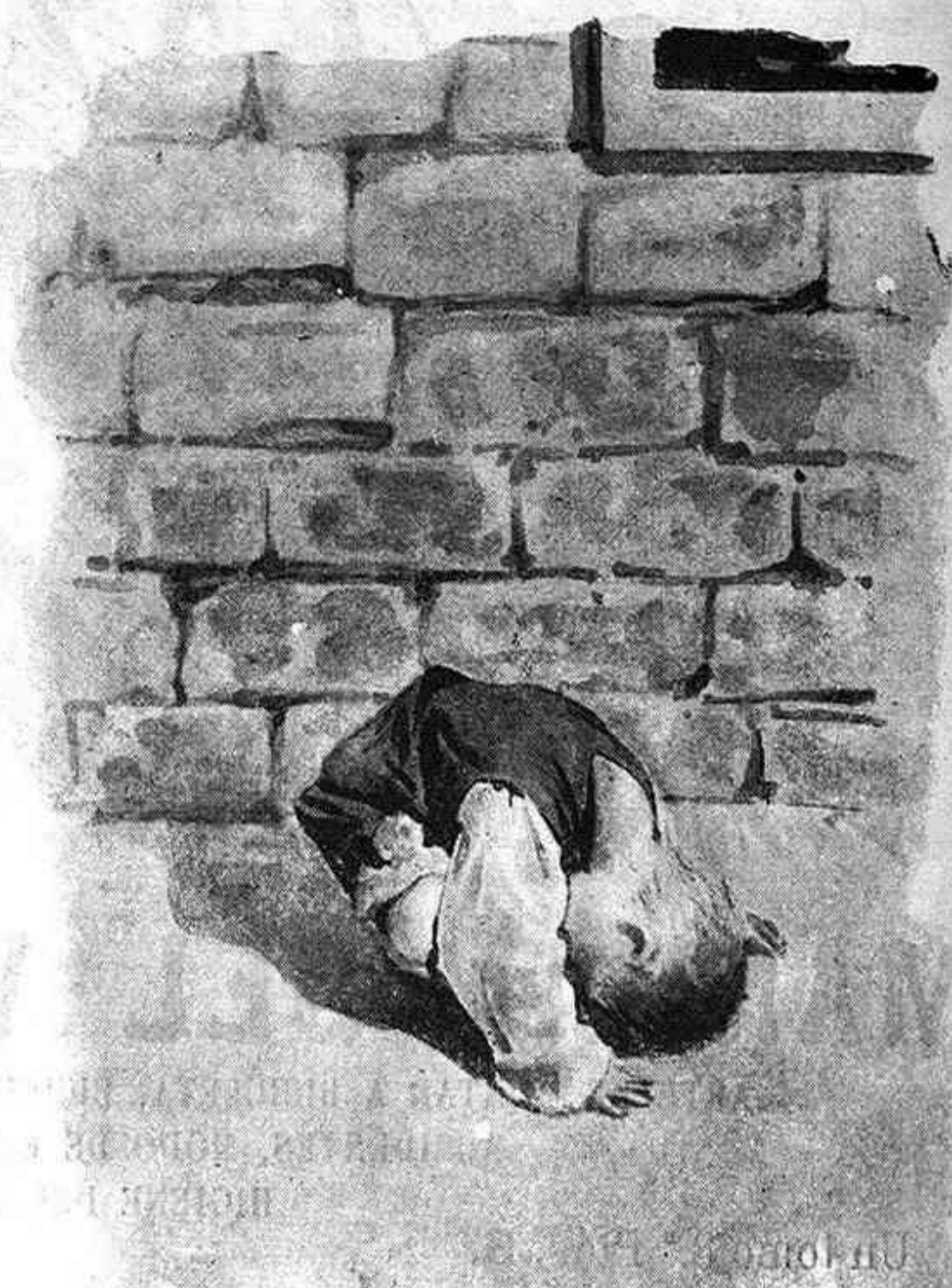
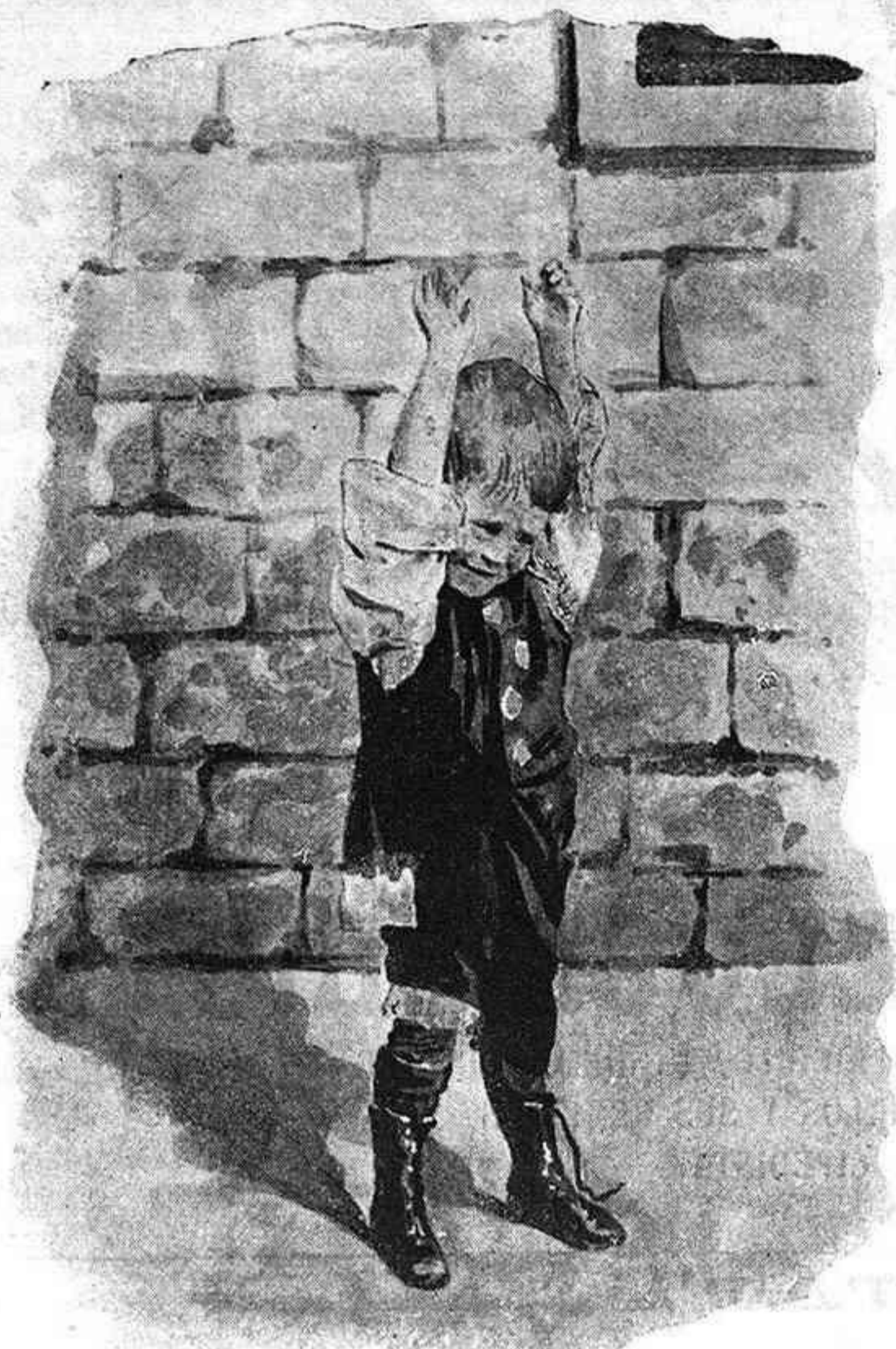
Un barret de riallas.
La venjansa de la Tana.
La Vaquera de la piga rossa.
Las Carbassas de Montroig.

Preu de cada gatada 2 ralets.

FLORES DE ESTÍO

por D. JOSÉ ALSELMO CLAVÉ
Un tomo 8.º encuadernado
Ptas. 4.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de port. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.



—¡A la una!.... ¡a las dos!

—¡Me caso ab mí!....



—¡Ara!

—¡Eh, que 'n sé!